

STATENS KUNSTNERSTIPEND

Postadresse: P.b. 643 Sentrum, 0106 Oslo. Besøksadresse: Norsk kulturråd, Grev Wedels plass 1.
Telefon: 22 47 83 30. Telefaks: 22 33 40 42. E-post: kunstnerstipend@kulturrad.no
Hjemmesider: www.kunstnerstipend.no

Kultur- og kirke departementet
Postboks 8030 Dep.
0030 Oslo

Deres ref.:

Vår ref.: 2008/1299

Oslo 29.10. 2008

Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere - Høring – Levekårsundersøkelsen blant kunstnere: ”Kunstnernes aktivitet, arbeids- og inntektsforhold 2006”

Undersøkelsen om kunstnernes levekår som er gjennomført av Telemarksforskning på vegne av Kultur- og kirke departementet, ble lagt fram 1. juli 2008. Departementet har i brev av 19.08.08 invitert Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere til å uttale seg om rapporten. Høringssaken ble behandlet på Utvalgets møte 22.10.08.

Innledning

Utvalget har imøtesett undersøkelsen med store forventinger: Et oppdatert kunnskapsgrunnlag om kunstnernes arbeids- og inntektsforhold er helt vesentlig for å tilpasse statlige virkemidler på kunstsektoren til dagens situasjon. Utvalget har, ut fra sitt mandat, naturlig nok vært særlig opptatt av at undersøkelsen skal gi et godt grunnlag for å vurdere om utformingen av de statlige stipendordningene er hensiktsmessig i forhold til behovet, og at undersøkelsen skal gi et sikrere grunnlag for dimensjonering av den direkte kunstnerstøtten til de forskjellige kunstområdene (den årlige kvotefordelingen av stipend og garantiinntekter til kunstnergruppene).

Kvotefordelingen blant kunstnergruppene er et følsomt område som krever stor trygghet og åpenhet omkring fordelingskriterier. Utvalget ser at undersøkelsen bringer viktige funn om kunstnernes inntekter, funn som bør inngå i et sett av kriterier for fordeling av midler mellom gruppene. I denne sammenhengen er det imidlertid problematisk at undersøkelsen har en noe lav svarprosent (40 % mot 60 % i forrige undersøkelse). De konklusjoner man kan trekke av undersøkelsen vil måtte ha det forbehold ved seg at de hviler på et litt spinkelt materiale og at man har et mindre solid grunnlag enn ønskelig både for beslutning om kvotefordeling og for annen politikkutforming.

Rapporten gir viktig og oppdatert kunnskap på makronivå om kunstnernes kår i Norge, men det er Utvalgets oppfatning at den ikke i tilstrekkelig grad fanger opp en del endringer som har skjedd innenfor og mellom de kunstnergruppene undersøkelsen tar utgangspunkt i. For å få et mer tilpasset redskap for utforming av kunstnerpolitiske støttordninger vil det være behov for oppfølgende undersøkelser som i større detalj undersøker de ulike formene for tilpasning til arbeidsmarkedet for ulike kategorier av kunstnere.

Kommentar til funnene

Det mest påfallende utviklingstrekket er at kunstnerbefolkningen har vokst med 30-40 prosent i løpet av perioden 1993- 2006. Samtidig har tilknytningen til det kunstneriske arbeidsmarkedet blant utøvende kunstnere endret seg nesten dramatisk i og med at andelen

frilansere har økt så kraftig på bekostning av fast ansettelse. Man må også kunne slå fast at kunstnerne ikke har fulgt med i den generelle lønnsutviklingen i samfunnet. I tillegg er det store inntektsskiller mellom kunstnergruppene og det er fremdeles billedkunstnere, kunstneriske fotografer og kunsthåndverkere, sammen med dansekunstnere, som har de laveste inntektene fra kunstnerisk arbeid. Samtidig skjuler det seg store inntektsforskjeller *innenfor* gruppene. Undersøkelsen viser at det er gruppen av kunstnere med *løse arbeidsrelasjoner* som også har lavest inntekt fra kunstnerisk arbeid.

Undersøkelsen trekker den konklusjonen at ordningene under Statens kunstnerstipend (SKS) "treffer godt" etter som det er gruppene med de laveste kunstneriske markedsinntektene som også får størst uttelling mht stipend og garantiinntekter, riktignok med et viktig unntak når det gjelder dansekunstnerne som har lave markedsinntekter uten å være tilsvarende prioritert med tilgang på stipend og garantiinntekter.

Utvalget er for så vidt enig i denne konklusjonen, men mener at det er nødvendig å nyansere bildet litt. Undersøkelsen viser at en kunstnergruppe samlet sett kan ha høy inntekt til tross for at det kan være store inntektsulikheter innad i gruppen, vi snakker her om "de rike få og de fattige mange". Disse inntektsulikhetene bør også gjenspeile seg i tilgang på stipendordninger.

Det er også problematisk å ta utgangspunkt i at inntekt fra stipendordningene utelukkende skal/vil kompensere for lave markedsinntekter. Man må kunne anta at tilgang på stipend og garantiinntekter også *påvirker* størrelsen på markedsinntektene. For kunstnere med garantiinntekt har man i mange sammenhenger sett at markedsinntekten blir mindre nettopp på grunn av garantiinntekten, ikke fordi kunstneren reduserer tiden som brukes på kunstnerisk arbeid, men fordi garantiinntekten setter kunstneren i stand til i større grad å konsentrere seg om de prosjekter som gir størst kunstnerisk utbytte, men som ikke alltid gir tilsvarende utbytte økonomisk. For andre kunstnere kan det nettopp være slik at støtteordningene genererer markedsinntekter, dvs. at om man reduserer støtteordningene til disse gruppene så vil også markedsinntektene synke.

Disse sammenhengene understreker stipendordningenes betydning for viktige kunstnerskap. Stipendordningene har en viktig velferdspolitisk side, men de skal også gi anledning til kunstnerisk utvikling og er dermed selvsagt ikke bare å oppfatte som et supplement til de kunstneriske markedsinntektene. I lys av dette er det derfor uheldig når rapporten slår sammen diverse stipend fra Statens kunstnerstipend med stipend som kunstnerne mottar fra de forskjellige vederlagsfondene som kunstnerorganisasjonene forvalter. Kunnskap om omfanget av stipend fra vederlagsordningene for de forskjellige gruppene bør antakelig inngå som en del av vurderingsgrunnlaget når man vil dimensjonere tilgang på utviklingsmidler i de forskjellige kunstnergruppene.

En oversikt over den totale tilgangen på ressurser, også prosjektmidler, og kunnskap om hvordan de ulike ordningene virker hver for seg og sammen, er viktig for å gi et godt fundament for de strategiske valg man vil ta i kunst- og kunstnerpolitikken.

Utvalget har merket seg at den kraftige økningen i kunstnerbefolkningen siden 1993 ikke har ført til at det er en overvekt av unge kunstnere i kunstnerbefolkningen. Tvert i mot er det årgangen 50 pluss som dominerer. Utvalget spør seg om dette kan ha med utviklingen av tilgangen på støtteordninger å gjøre og da særlig at langsiktige ordninger som garantiinntekten ikke er utbygd i perioden og at inndratte garantiinntekter ikke er erstattet av langsiktige arbeidsstipend. Muligheten som er gitt til å innstille til 5-årige arbeidsstipend er også lite benyttet. Kan det være slik at omfanget av kunstnere som faller fra kunstneryrket i for høy

grad skjer blant de yngre kunstnerne? Det er antakelig ikke mulig å trekke noen sikre konklusjoner om dette av foreliggende undersøkelse, men det kan være tegn som tyder på at frafall på grunn av økonomiske problemer kan være betydelig i enkelte grupper. Økonomi angis som viktigste årsak til avbrudd i yrkesaktivitet. Slike avbrudd kan ha ulik betydning for etableringsmuligheter og karriereutviklingen i de forskjellige kunstnergruppene. Dette aktualiserer behovet for å se nærmere på hvilken effekt stipend for gjennomført kunstutdanning har, blant annet hvilke grupper som faller utenom stipendordningen og hvilke konsekvenser dette får for konkurransevilkårene for enkeltkunstnere og for det kunstområdet de tilhører. Det er også behov for å vurdere hvordan arbeidsstipend for yngre kunstnere fungerer i de forskjellige kunstnergruppene.

Oppfølging av undersøkelsen

Undersøkelsen har tatt utgangspunkt i en inndeling av kunstnere i kategorier som følger kunstnerens organisering. Dette har så vidt Utvalget kan forstå vært et nødvendig grep for blant annet å kunne gjøre sammenligninger med undersøkelsen fra 1993. Samtidig fører dette til noen svakheter: Økende tverrkunstnerisk praksis blant kunstnerne blir ikke belyst og viktige endringer som har skjedd *innenfor* de tradisjonelle kunstnergruppene mht arbeidsformer og inntjeningsmuligheter blir heller ikke fanget godt nok opp av undersøkelsen. Avgrensning av undersøkelsen bare til kunstnere som bor i Norge gjør at man dessverre ikke får kunnskap om hvilken betydning økt internasjonalisering har for norske kunstneres arbeidssituasjon og inntjening.

Dette fører over til hva som må til for at det store arbeidet som er lagt ned i undersøkelsen skal komme til full nytte.

Utvalget antar at man ved å sammenholde undersøkelsens makroperspektiv med mer detaljert kunnskap som finnes hos Statens kunstnerstipend og hos andre aktører på kunstområdet, vil kunne tegne et mer nyansert bilde som kan gi grunnlag for endringer i praktisering av ordningene og innretning og utforming av dem. Man må i denne sammenhengen også skille mellom foreliggende rapport og det datamaterialet som er samlet inn. Utvalget forstår at det vil være mulig å bestille delutredninger fra det innsamlede materialet. Det blir viktig å få klarlagt hvilke problemstillinger det foreliggende datamaterialet kan belyse og hvilke kunnskapsbehov som vil kreve egne undersøkelser. En aktiv og samordnet oppfølging av undersøkelsen i forhold til flere aktører vil kunne spare ressurser, men bør også kunne generere problemstillinger som gir en ekstra gevinst i form av bedre innsikt i hvordan de forskjellige ordningene samspiller og derigjennom bedre muligheter til å oppfylle målsettingene med den samlede kunst- og kunstnerpolitikken. Utvalget håper at det legges inn nødvendige ressurser for å følge opp dette viktige materialet.

Med hilsen

Per Norstrøm (sign)
utvalgsleder

Anne-Marie Liland
sekretær